

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1664

§. IV. Vt igitur magnam illam de Dei Prouidentiâ opinionem excitare incipiamus, considerantur generatim instrumenta corporea, quae Deus vniuersi gubernationi adhibet, nobisque sunt conspicua. vt ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13517

§. IV.

Vt igitur magnam illam de diuina Prouidentia opinionem excitare incipiamus, considerantur generatim instrumenta corporea que Deus uniuersi gubernationi adhibet, nobisque sunt conspicua.

18. **C**ertè quòd si ea quæ summus ille rerum artifex, mundo uniuerso dirigendo applicat instrumenta, ea, inquam, tantum quæ oculis nostris quotidie sunt conspicua, sedulo consideremus, eiusmodi esse fatebimur, quæ humanam mentem in stuporem rapiant, confessionemque etiam inuitis exprimant, quam sanctus Dauid ultro proferebat. *Confitebor tibi, inquebat ille stupore defixus, quia terribiliter magnificatus es.*
19. **O**culos igitur mentemque in ipsam cæli concuam, quæ nobis patet, superficiem attolle, & si totum penitus artificium formam & materiam non potes comprehendere, attende pulchritudinem & figuram. En ut tabernaculi instar expansum, uniuerso incubat, *Extendit celum sicut pellem*, inquit Dauid, quo cunctæ creaturæ saltem corporeæ contegantur. Ecquod ornatius splendidiusque concipi potest Ornamenti genus, quam quo cæruleum hocce pallium, uniuersitatique quasi tegimen & velum undique conspersum est? stellarum inquam tam copiosâ multitudine, quibus quasi adamantibus totum conspergitur, omniumque in se oculos rapit, dum eos suauissimo splendore delectat. Et verò in tantam altitudinem machina hæc porrigitur, ut quamuis tam exiguæ appareant stellæ singulæ, illæ tamen quas primæ magnitudinis vocant non minus quam centies septies, quæ verò omnium ex aspectabilibus minimæ, non minus tamen quam decies octies totum hunc, cui insistimus, terraqueum globum mole superent.
20. **L**iceat hîc mihi paululum extra præstitutum sermonem euegari, & pio aliquid dare affectui. Tantam enim extimæ illius concamerationis superficiem dum considero, exclamare iam lubet cum Propheta Baruch; *O Israël! quàm magna est Domus Dei, & ingens locus possessionis eius! magnus est, & non habet finem,*

Ad hoc instrumenta præcipua qua Deus mundi gubernationi adhibet contemplare.

Ac imprimis firmamentum aspice.

Eiusque magnitudinem cum terrâ quam incolis, si potes, compone.

nem, excelsus & immensus. subduc rationes si potes; & si stella vnica centies septies totum terræ globum continet, dic fodes, quot millionum millionibus, totus ille cæli ambitus, terram quam incolimus videatur superare? metire spatia, imò si potes consideratione solâ complectere. Non potes scio. Hæc tamen Domus tua est, Christiane; *hic locus possessionis* ad quam destinaris, *excelsus & immensus.* Erige animos mortalis homo, cælumque terræ quam tantopere colis, compara. Punctum est, pene nihil est. Et *hoc punctum* inquit Seneca, *ferro & igne diuidimus.* Si terra punctum est, quid Belgium est toti orbi comparatum? orbis punctum est. Rursus quid ciuitas hæc, collata cum Belgio? Belgij punctum dices. Quid demum domum tuam quam hîc possides rectè dices, nisi ciuitatis huius punctum portionemque perexiguam? & pro puncto decertas tu; hoc te magnum, hoc te aspectabilem facit, in hîc gloriaris, in hîc triumphas. Miseros sanè mortales, & tamen superbos! gloriamur in nihilo, & veram gloriandi materiam aut ignoramus stupidi, aut contemnimus superbi. Interim *O Israël! quàm magna est Domus Dei,* imò est tua! Hæc quam vides, extima tantum superficies est possessionis tuæ; quæque ne pedibus quidem tuis, domus possessionem cum adieris, merebitur conculcari.

Verùm ne me longiùs abripiat suauitas argumenti, vicissitudines motusque cælestium corporum, tam æquabiles tamen, certâque astrictos lege dum perpendo, an aliud exclamare possum quàm cum Dauidè *cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum?* quis non videat, non alias huic operi tam immenso, tam solido, tam concinno & decoro adhibitas esse manus quàm diuinas? at quam diuinas? quis hoc explicet, quis capiat, nisi Deus ipse qui se solus capit? hoc vnum habeo dicere cum D. Augustino, *Mundus ipse ordinatissimâ suâ mutabilitate, & mobilitate, & visibilium omnium pulcherrimâ specie, quodammodo tacitus & factum se esse, & non nisi à Deo ineffabiliter atque inuisibiliter magno, & ineffabiliter atque inuisibiliter pulchro, fieri se potuisse proclamat.*

Deinde So-
lem atten-
de.

Iam verò Solis globum cum contemplaris, vultumque amænissimum, quò vniuersum hunc mundum aspectabilem facit dum consideras, quid cogitas, quid iudicas, quid dicis? An lumen quò illustrat omnia, an calorem quò fouentur vniuersa, satis percipis?

21.

Pl. 18.

Aug. 1. n.
de ciuit.
c. 4.

22.

percipis? an non formosissimi illi radij ab hoc corpore emican-
tes, magis subferunt menti illustranda, vt conditoris magni-
tudinem assequatur, quam illuminandis oculis? Quis dubitet in-
quit Ecclesiasticus. *Sol illuminans per omnia respexit.* *Et gloria*
Domini plenum est opus eius. Nec tam lumen & calorem, quam
Gloriam conditoris sui, toto orbe quondam circumfert & repræ-
sentat.

23. Si magnitudinem planetæ huius exquiris, certe centies sexa-
gies sexies, & tribus octauis partibus, hoc est ferè vnâ mediâ,
terraqueum globum mole superare statuunt ij, qui modeste se-
cundum Astronomiæ placita calculos subduxere.

*Eius ma-
gnitudinē*

24. At verò situm eius quis non obstupescat, vt cætera sileam?
quis nisi summus artifex, summa attentione & studio, eo quo si-
tus est loco, Solem collocauit; vt nec propinquior esset terræ,
nec ab eâ etiam remotior; neque rursus maior mole, nec etiam
minor? si enim terræ propinquior fuisset, certè calore suo aduf-
sisset omnia; & si non in cineres, saltem in aridum puluerem
redegisset terram, sterilitatemque induxisset orbi, fecunditati
inducendæ factum sidus. Quod si à terrâ remotior, iam illi calè-
faciendæ non suffecisset. An verò solem, eius rei conscium, hunc
sibi, quasi aptissimum locum, delegisse somniabit quis? Rursus,
si propinquior quidem terræ at corporis mole fuisset minor, iam
nec sufficiens terræ spatium eodè simul tempore illuminasset,
neque firmamenti stellis debitum luminis sui præstitisset obse-
quium. Si verò & maiorem mole & situ terræ propinquiorem
statueris, tum verò dubio procul, & terram ardoribus conficiet,
& humanos oculos nimia luce. Quis itaque terram hominesque,
ita cum Solis lumine ardoreque potuit componere, altitudinem
que eam Soli dare, quæ commodissima foret humanis vsibus;
quæque melior non poterat excogitari? certè non nisi magna
mentis est, tam apta constitutio. Neque aliud de sole dicere pos-
sum, vt dicam omnia, quam illud Ecclesiastici, *Vas admirabile*

*Et situm
commodis-
simum*

Ecclesi. 42. *opus excelsi, vas id est instrumentum magni Dei, ad magnos vsus
à summo artifice adhibendum.*

25. Quid nunc de Lunæ corpore edisseram? nolo de iucundissimo
eius aspectu quidquam dicere, ne tempus teram rebus quæ pa-
tent. Verùm, situm considera, & stupe artificem. Quis enim nisi
cui Solis vehementia, terræque distantia omni ex parte fuerat
perspecta.

*Terribi-
lissimam, eius
situm et
qualitates.*

perspecta, corpus illud Solem inter & terram, interuallo tam æquo potuit collocare, vt neque frigore sibi innato, neque humidis influxibus, nimis propinquum terræ, animalium fecunditatem prorsus intringeret; neque remotius, Solis, ardorisque ex eo emicantis vehementiam minus aptè temperaret? quis vnus quidem Astri calores, alteriusque frigus ita immiscuit, vt temperiem eam: sine quâ neque plantarum, neque animantium generatio subsisteret, gratâ fecundâque mixturâ terris daret? An non hæc demum instrumenta, Artificis manum & mentem satis superque manifestant, Deumque esse *qui fecit celos in intellectu*, vti Psalmista testatur? Psal. 135.

Quarto
terra quæ
globus, con-
templare
etiam siturus.

Quod si oculos ad terram ipsam liber demittere, terram, inquam, vilissimum sanè, si cum cælestibus comparetur corpus; tamen quem non obstupefaciat, si quis aut pondere suo in medio vniuersi puncto consistentem, aut si ita placet cum Copernicanis, nescio vbi in æthere, circa solem volitantem gyramque contempletur, similem tamen semper sibi, suaque stantem mole? quis dedit pondus terræ, & quis ponderi tam iustum æquilibrium? Quis antra aperuit, in quibus lapidum metallorumque tot diuersa coquerentur genera, & formarentur quasi in vitro? Quis ingentes illas cauernas & abyssos terræ excanauit, quibus amplissima maria continentur; cum tamen æquabili pondere, centro incubent graua; vnde æquabilem quoque, & à centro vndique æquali distantem interuallo, superficiem terræ existere, secundùm grauium naturæque leges erat necesse. Quod si verò in lacunas depressa non fuisset terra, totam vndique aquis obuoluendam, ac propterea humanis vsibus ineptam prorsus futuram, liquido constat. 26.

Et superficiem
extima admi-
rabilem
declinata-
tem.

Rursus verò, quis vndis extantem superficiem hominum habitationi destinata, in valles collesque distribuit, imò & in montes altissimos tantâ arte eduxit, tum ad arcendam ventorum rabiem tum etiam ad solares radios aliter atque aliter reflectendos, non sine variâ & multiplici tum ipsorum montium, tum etiam vallium fecunditate & prouentu? Quid, quod hæc ipsa, quæ oculis apparet plana & æquabilis terræ planicies, plana tamen non sit, nec ad libellam perpendiculumue constrata, sed à mari molliter accliuis, per longissimos terrarum tractus paulatim assurgat, stupendo prorsus artificio? quod quidem ex fluuuiorum 27.

fluuiorum lapsu, clarè conficitur. starent enim aquæ omnes, nisi terra per quam deuoluuntur, decliuitate suâ labendi facultatem daret. Quis itaque tellurem hanc ab ipsâ inde Hollandiâ, per longissima Germaniæ spatia, ad montes vsque Italiæ docuit assurgere? quis Brabantiam ita complanauit, vt tamen tota a Leodiensi tractu, Antuerpiam vsque Zelandiamque decresceret, artificio plane necessario, vt illic Rhenus, hîc Mosa, Dilia, Scaldis aliique passim fluuij & torrentes defluerent, & quasi ingentes venæ, terram vndique summâ hominum commoditate intersecarent.

28. Verùm si omnia velim percensere, infinitus sum. An autem hæc non sufficiunt, vt stupore defixum teneant considerantis animum? An non *coli enarrant*, imo mutis vocibus proclamant *Gloriam Dei*, liquidoque demonstrant, quod sit *magnus Dominus & laudabilis nimis & Sanctus in operibus suis?*

Ex his gloriam artificis, is in rem suam uentis, ob stupece.

Instrumenta autem ea non casu sic constructa, sed summo iudicio, à Deo sibi suis aptata esse considera.

29. Admiraris instrumenta fat scio, magnamque de Artificis peritiâ opinionem, menti tuæ ingerere incipit tam iusta admiratio; crescetque cum contemplandi studio. Nisi fortè vt eam tibi detrahat Atheista quis, diuinitatis contemptor, hæc omnia non arte & industriâ, sed casu & fortunâ, hoc quo sunt modo coaluisse, nugerur. Equidem scio non paucos esse, quibus aut Deus displicet, aut cogitationes propriæ nimium placent, quibusque, medijs in errorum tenebris versantes Ethnici, Græci inquam aliquot Philosophi, prætulère facem. hi sanè totum hoc quàm latè patet vniuersum, casu mero ex atomis minutissimisque puluisculis, mutuo se complexu colligantibus existere contendunt. Sic quidem, vt primo non nisi merum chaos esset, vniuersum puluisculis illis conuise complentibus: at tractu temporis incubuisse sibi paulatim atomos, & in varia, hæc nempe quæ videmus corpora, residendo sese contormasse, sic vt & Sol & Luna, & cuncta quæ videmus, nihil aliud sint, quam puluisculorum temere

Neque hæc casu ita facta sunt, sed summâ attentione, & arte.